




**REVIEW ARTICLE / Derleme Makalesi**

<https://doi.org/10.37093/ijisi.1870419>

## Moderniteyi Moderniteyle Aşmak: Muhafazakâr Devrimin Yeni Düzen Tasarımı

Muhammet Enes Kocatepe\* 

### Öz

Bu araştırmanın amacı, Birinci Dünya Savaşı sonrası Weimar Cumhuriyeti'nin kaotik atmosferinde filizlenen "Muhafazakâr Devrim" (Konservative Revolution) hareketinin entelektüel yapısını ve bu yapının moderniteyle kurduğu paradoksal ilişkiyi incelemektir. Çalışmanın kapsamı; hareketin ideolojik kökenlerini takiben, politika, kültür ve teknoloji alanlarını hareketin ana aktörleri olan Arthur Moeller van den Bruck, Oswald Spengler ve Ernst Jünger'in eserleri üzerinden sınırlandırılmaktadır. Araştırma, hareketin teknoloji, devrim ve kültürel yenilenme gibi modern dinamikleri, tinsel bir özü yeni ve modern formlar içerisinde yeniden inşa etmek amacıyla nasıl araçsallaştırdığını analiz etmektedir. Araştırmada ulaşılan temel sonuç; muhafazakâr devrimin hem mevcut liberal-demokratik statükoyu hem de savaş öncesi düzeni reddeden radikal bir "Üçüncü Yol" inşa ettiğidir. Hareket, teknolojiyi tehdit gören klasik muhafazakâr anlayıştan koparak; bu unsurları ulusal egemenliğin, manevi uyanışın ve toplumsal mobilitenin kurucu enstrümanları olarak yeniden tanımlamıştır. Sonuç olarak çalışma; Moeller van den Bruck'un korporatif sosyalizmi, Spengler'in çöküşü yeni bir başlangıç gören tarihsel morfolojisi ve Jünger'in metafizik "İşçi" figürü üzerinden, muhafazakâr devrimin moderniteyi kendi içerisinde aşmayı hedefleyen kurucu ve bütünlük bir dünya görüşünü temsil ettiğini saptamaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Muhafazakâr Devrim, Reaksiyoner Modernizm, Arthur Moeller van den Bruck, Oswald Spengler, Ernst Jünger.

**Cite this article:** Kocatepe, M. E. (2026).Moderniteyi moderniteyle aşmak: Muhafazakâr devrimin yeni düzen tasarımı. *International Journal of Social Inquiry*, 19(1), 191-206. <https://doi.org/10.37093/ijisi.1870419>

\* Araştırma Görevlisi, Antalya Bilim Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Antalya, Türkiye

E-posta: [enes.kocatepe@antalya.edu.tr](mailto:enes.kocatepe@antalya.edu.tr), ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-2920-8049>

### Article Information

Received 24 January 2026; Accepted 25 February 2026; Available online 30 April 2026

This is an open access article under the [Creative Commons Attribution-NonCommercial Licence](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).  
© 2025 The Author. Published by Institute of Social Sciences on behalf of Bursa Uludağ University



## Transcending Modernity through Modernity: The New Order Design of the Conservative Revolution

### Abstract

The objective of this research is to examine the intellectual framework of the "Conservative Revolution" (Konservative Revolution) movement, which emerged within the chaotic atmosphere of the Weimar Republic following World War I, and its paradoxical relationship with modernity. Following an exploration of the movement's ideological origins, the scope of the study is delimited to the spheres of politics, culture, and technology through the works of its primary actors: Arthur Moeller van den Bruck, Oswald Spengler, and Ernst Jünger. The research analyzes how the movement instrumentalized modern dynamics such as technology, revolution, and cultural renewal to reconstruct a spiritual essence within new and modern forms. The primary conclusion reached is that the Conservative Revolution constructed a radical "Third Way" that rejected both the existing liberal-democratic status quo and the pre-war status quo ante. The movement broke away from classical conservatism, which perceived technology as a threat, and instead redefined these elements as foundational instruments for national sovereignty, spiritual awakening, and social mobility. Consequently, through Moeller van den Bruck's corporate socialism, Spengler's historical morphology, and Jünger's metaphysical figure of the "Worker," the study determines that the Conservative Revolution represents a constitutive and integrated worldview aiming to transcend modernity from within.

**Keywords:** Conservative Revolution, Reactionary Modernism, Arthur Moeller van den Bruck, Oswald Spengler, Ernst Jünger

### 1.Giriş

Geleneksel anlamıyla muhafazakârlık; tarihsel sürekliliği, organik toplum yapısını ve tinsel değerlerin korunmasını esas alan bir düşünce geleneğidir. Literatürde genellikle statükoyu koruma (Muhafazakârlık) veya geçmişin restorasyonu (reaksiyonerlik) ile eş anlamlı görülen bu yaklaşım, modernleşme karşısında pasif bir savunma hattı olarak kodlanmıştır. Ancak bu çalışma; reaksiyonerliğin geçmişe dönme isteği veya muhafazakârlığın mevcut olanın korunması olarak gören yaygın teorik uzlaşmayı, hem mevcut durumun (statu-quo) hem de savaş öncesi durumun (statu quo-ante) reddine dayanan Weimar Dönemi Alman muhafazakârları üzerinden sorunsallaştırmaktadır. Birinci Dünya Savaşı'nın yıkımı ve ardından kurulan Weimar Cumhuriyeti, Alman düşünce tarihinde "Muhafazakâr Devrim" olarak adlandırılan radikal bir sağ entelektüel dalganın doğuşuna zemin hazırlamıştır. Söz konusu hareket; statükocu bir korumacılığı savunan klasik muhafazakâr anlayıştan kopup, korunmaya değer özsel değerlerin ancak yeni ve dinamik formlar aracılığıyla yaşatılabileceği fikrine dayanarak, modern çağın araçlarını kökten yeni bir düzen tasarımı için kullanan paradoksal bir devrimci tavır sergilemiştir.

Muhafazakâr Devrim, Avrupa siyasal düşünce tarihinde moderniteyle kurduğu paradoksal ilişki nedeniyle oldukça özgün bir yerde durmasına rağmen, Türkçe akademik literatürde bu hareketin hakkıyla temsil edildiğini söylemek güçtür. Türkiye'deki muhafazakârlık çalışmaları büyük oranda Anglo-Sakson gelenekli 'statükocu muhafazakârlık' (Burke çizgisi) veya Fransız restorasyoncu düşüncesi ekseninde yoğunlaşmıştır. Arif Akbaş (2025) ve Hasan Aksakal (2010) gibi sınırlı sayıda araştırmacının Oswald Spengler ve Alman düşüncesi üzerine yoğunlaşan çalışmaları istisna tutulursa, Muhafazakâr Devrim'in ana aktörleri ve bu aktörlerin doktrinleri literatürde genellikle kısıtlı bir çerçevede kalmıştır. Dolayısıyla bu çalışma, Türkçe literatürde muhafazakârlık üzerine biriken geniş külliyatın dışında kalan; ancak modern sağ düşüncenin teknoloji, kitle siyaseti ve egemenlik anlayışını kavramak için hayati öneme sahip olan bu

“devrimci” kanadı analitik bir çerçeveye oturtmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda araştırma, sadece tarihsel bir betimleme sunmakla kalmayıp, Türkçe literatürde eksikliği hissedilen “Muhafazakâr Devrim” kavramını kuramsal bir düzlemde işlemselleştirme girişimi olarak da öne çıkmaktadır.

Muhafazakâr devrim düşüncesi; 1815 Viyana Kongresi sonrası şekillenen geleneksel siyasal düzenin Alman İmparatorluğu’na evrilme sürecindeki kimliksel ve kültürel gerilimlerden beslenen, Birinci Dünya Savaşı’nın yıkıcı tecrübesini ise yeni bir düzenin kurucu iradesine dönüştürmeyi hedefleyen radikal bir sentezi temsil eder. Armin Mohler’in Nasyonal Sosyalistlerin Troçkistleri olarak tanımladığı muhafazakâr devrimciler (1989, s. 4), genellikle Alman Faşizmi ile incelenmeye tabii olsalar da biyolojik ırkçılığın reddi, elitist lider profili ve halk tabanlı devrim düşüncesi gibi konularda geliştirdikleri fikirler ile onlardan ayrılmakta ve müstakil olarak incelenmeyi hak etmektedir.

Çalışmanın temel problemi, muhafazakâr devrimin salt konjonktürel bir siyasal tepki olmanın ötesinde; politika, kültür ve teknoloji sacayakları üzerine kurulu bütünlük bir dünya görüşü olarak nasıl inşa edildiğini ortaya koymaktır. Çalışma, bu üç alan arasındaki geçişkenliği çözümlenerek, muhafazakâr düşüncenin Almanya’da moderniteyle kurduğu ilişkiyi ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Makale, muhafazakâr devrimcilerin bir taraftan tarihsel süreklilik, organik toplum yapısı ve tinsel değerlerin korunması gibi noktalarda geleneksel muhafazakârlıkla paylaştığı ortak zeminini, diğer taraftan ise statükocu ve restorasyoncu yaklaşımlardan koparak modernitenin araçlarıyla nasıl özgün bir devrimci sentez oluşturduğunu çözümlenmeyi hedeflemektedir.

Bu bağlamda çalışmanın merkezi izleği; muhafazakâr devrimin, modernitenin araçlarını kullanarak moderniteyi kendi içerisinden aşmayı hedefleyen paradoksal bir karakter taşıdığı düşüncesidir. Bu kapsamda makalede hareketin ana aktörleri olan Arthur Moeller van den Bruck, Oswald Spengler ve Ernst Jünger’in eserleri üzerinden gidilecektir. Bu üç ismin seçilme nedeni; hareketin ana çalışma alanlarını (siyaset, kültür/tarih ve teknoloji) en uç ve kurucu örneklerle temsil etmeleridir. Bu izlek çerçevesinde çalışma; yeni muhafazakârlığın inşasında Moeller van den Bruck’un statükoyu aşan “korumak adına yaratmak” formülünü (1934, s. 228), kültür alanında Oswald Spengler’in mekanikleşen medeniyete karşı tinsel değerleri savunan özgün tarih morfolojisini (Spengler, 2024) ve teknoloji bağlamında Ernst Jünger’in(1931). tekniği bir “Topyekûn Seferberlik” aracı olarak konumlandıran sentezini bütünlük bir dünya görüşü içerisinde çözümlenmeyi hedeflemektedir.

## 2. Muhafazakâr devrim: Bir Kurucu İradenin Teorik Koordinatları

### 2.1 Literatür Taraması

Muhafazakâr devrim, Birinci Dünya Savaşı deneyiminden (*Kriegserlebnis*<sup>1</sup>) hareketle şekillenen ve savaş sonrası oluşan liberal demokratik düzenin eleştirisine dayanan sağcı devrimci bir düşünce hareketidir<sup>2</sup>. Muhafazakâr devrim literatürünün kurucu ismi Armin Mohler'dir. Mohler 1949 yılında yayımladığı doktora tezinde, bu hareketi 19. yüzyıldan kalan enkazı düzene sokmayı ve yeni bir hayat düzeni kurmayı amaçlayan "tinsel bir yenilenme hareketi" olarak tanımlamaktadır (Mohler, 1989, s. XXVIII). Mohler; temsilcileri halkçı (*völkisch*), genç muhafazakârlar (*Jungkonservativen*), ulusal devrimciler (*Nationalrevolutionär*), birlikçi-federatif (*Bündischen*) ve köylü halk hareketi (*Landvolkbewegung*) olmak üzere beş ana grupta incelemektedir

1960'lardan itibaren literatürün genişlemesiyle birlikte hareketin ideolojik, ekonomik ve antidemokratik yönlerine odaklanan çeşitli perspektifler gelişmiştir. Wolfgang Hock (1960), muhafazakâr devrimcilerin serbest ekonomiye karşı yürüttükleri anti-kapitalist mücadeleyi ve demokratik liberalizm karşıtı düşüncelerini analiz etmektedir. Kurt Sontheimer (1962), temsilcileri "anti-demokratik düşüncenin temsilcileri" olarak adlandırarak, bu düşüncelerin Almanya'nın demokratikleşme sürecine engel teşkil ettiğini savunmaktadır. Benzer şekilde Jean Pierre Faye (1977), temsilcilerin kullandıkları politik dili çözümlenmekte ve hareketin Nazizm ile olan ideolojik yakınlığını analiz etmektedir. Karl Dietrich Bracher (1970) ise muhafazakâr devrimci metinlerin Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi (NSDAP)'nin yükselişine düşünsel zemin hazırladığını vurgulamaktadır. Kurt Lenk (1989), muhafazakâr devrimcilerin kendine özgü geliştirdiği muhafazakârlık yorumunun Nasyonal Sosyalizm ile olan yakınlığına dikkat çekerken; Schmitz ve Vollnhals (2005) ise hareketin ön plana çıkardığı kültür yozlaşması tartışmalarının Nazizm'in iktidarına olan katkılarını ele almaktadır.

Hareketin kültürel ve tarihsel kriz boyutunu inceleyen araştırmacılar, kültürel umutsuzluk temasına odaklanmaktadır. Fritz Stern (1974, s. xvi), muhafazakâr devrimcileri hem mevcut liberal statükonun hem de eski düzenin reddine dayanan "mirastan mahrum edilen muhafazakârlar" olarak tanımlamaktadır. George L. Mosse (1981, s. 237) ise Alman ideolojisinin krizini inceleyerek, muhafazakâr devrimci fikirlerin kökenindeki tarihi kriz bakiyesine odaklanmış ve bu figürleri "zor durumda olan muhafazakârlar" olarak nitelenmektedir. Hermann Rudolph (1971), muhafazakâr devrimcilerin tepkilerini modernleşmenin yarattığı ahlaki bozulmaya karşı bir tür "estetik ve etik başkaldırı" olarak yorumlamaktadır. Martin Greiffenhagen (1977) ise muhafazakâr devrimcileri Alman muhafazakârlığının son temsilcisi olarak görmekte ve onların savaş sonrası Alman toplumuna olan kalıcı etkilerini araştırmaktadır.

<sup>1</sup> Birinci Dünya Savaşı sonrası dönemde gerek cepheden dönen askerler gerekse sivil halk arasında geniş bir karşılık bulan savaş deneyimi, muhafazakâr devrim düşüncesinin temel hareket noktasını oluşturmaktadır. Hareket için savaş tecrübesi, yalnızca geçmişe dair bir yıkımı değil, aynı zamanda yeni bir toplumsal ve siyasal düzenin inşası için zaruri bir tinsel umudu simgelemektedir. Nitekim Klemperer, bu kurucu düşüncüyü 20. yüzyıl Alman muhafazakârlığının "Magna Charta'sı" olarak nitelendirerek, savaşın yarattığı bu özgün ruhun hareketin anayasal zeminini oluşturduğuna dikkat çekmektedir (Klemperer, 1968, s. 55).

<sup>2</sup> Muhafazakâr Devrim'in bir hareket olarak nitelenmesi, savaş sonrası Almanya'sının kaotik ortamında çözüm arayan farklı figürlerin "1914 Fikirleri" (*Ideen von 1914*) etrafında kümelenmesine dayanmaktadır. Temsilcilerin Haziran Kulübü (*Juni-Klub*), Alman Erkek Kulübü (*Deutscher Herrenklub*) gibi oluşumlar ile Vicdan (*Das Gewissen*) ve Eylem Alanı (*Die Tat / Tat-Kreis*) gibi yayınlarda yer almaları; bu heterojen yapının tek bir çatı altında birleşmemelerine ve bunun sonucunda parçalı bir düşünsel hareket olarak kalmalarına neden olmuştur.

Ayrıca Karl Prümm (1974), temsilcilerin askeri milliyetçilik edebiyatı ve Nasyonal Bolşeviklerle olan ilişkilerine dikkat çekmektedir.

Modernleşme ve teknoloji ilişkisi bağlamında Jeffrey Herf (1986), literatüre “reaksiyoner modernizm” kavramını kazandırmıştır. Herf, bu düşünürlerin geleneksel muhafazakâr fikirleri savunurken aynı zamanda modern teknolojilere karşı pozitif bir yaklaşım sergilediklerini iddia etmektedir. Son olarak Stefan Breuer (1995) hareketi; düşman belirleme, egemenlik, halk, ırk ve Reich gibi farklı kavramlar üzerinden sistematik bir analize tabi tutmaktadır.

## **2.2. Kavramsal Çerçeve**

Bir kavramın tarihsel süreç içerisindeki anlamsal dönüşümünü ve geçirdiği evreleri izlemek, o kavramın taşıdığı düşünsel derinliğin ve güncel yansımalarının bütüncül bir perspektifle kavranması açısından hayati bir önem arz etmektedir. Bu bağlamda muhafazakâr devrim kavramı, 19. yüzyılın sosyo-politik dünyası içerisinde doğmuş ve günümüze kadar gelmiştir. Kavramın en eski kullanımının 19. yüzyıl ortasında Friedrich Engels’e ait olduğu bilinmektedir. Engels, Polonyalıların Çarlık Rusya'ya karşı başlattığı 1830 Kasım ayaklanmasını, halkın iç yapısını değiştirmeyen ve esasen geleneksel iktidar biçimlerini korumayı amaçlayan bir muhafazakâr devrim olarak tanımlamıştır (Kunicki vd., 2021, s. 9). Sosyal ve politik devrimden yoksun aristokrat tabanlı Polonyalı devrimcilerin temel amaçları, geleneksel kurumları ve hakimiyet şekillerini yeniden üretmek olarak açıklanmaktadır. Engels’ten sonra kullanımı sekteye uğrayan kavram, iki savaş arası dönemde Almanya’da yeniden popülerlik kazanmıştır. Kavramın formel bir çerçevede ilk kez kullanımı, Hugo von Hofmannsthal’in 10 Ocak 1927 tarihinde Karl Vossler’in davetiyle Münih Üniversitesi’nde gerçekleştirdiği Ulusun Manevi Alanı Olarak Edebiyat (Schrifttum als geistiger Raum der Nation) başlıklı konferansına dayanmaktadır. Hofmannsthal, Alman birliğinin tesisi üzerine kurguladığı bu konuşmasında, kavramı Avrupa tarihinde emsali görülmemiş bir dönüşüm olarak tanımlamış; bu muhafazakâr devrimin temel gayesinin ise tüm ulusu kapsayacak yeni bir Alman gerçekliği ve biçimi inşa etmek olduğunu vurgulamıştır (Akt., Ottmann, 2010, s. 143).

Almanya’da doğrudan hareketin temsilcileri tarafından sahiplenilen kavram, Thomas Mann’ın 1921 yılında yazdığı Rus Analjisi kitabında Nietzscheci anarşizm ile ilişkilendirmesiyle yeniden popülerlik kazanmıştır. 1930’ların başında muhafazakâr devrimci hareketin genç muhafazakârlar grubuna mensup Edgar Julius Jung, kavramı spesifik bir siyasi gayeye hizmet etmek üzere tatbik ederek; yeni bir düzen, yeni bir ethos ve Almanların önderliğinde Avrupa’da birlik kurma amacını bu kavramla vurgulamıştır (Steber, 2017, s. 110). Jung’un yaklaşımı, önceki kullanımlardan farklı olarak, kavramı muhafazakâr devrimin ideolojik temelini şekillendirecek şekilde politik bir araca dönüştürmeyi hedeflemektedir.

Muhafazakâr devrim kavramına asıl kimliğini kazandıran ve onu statik bir reaksiyonerlikten ayıran tanımlama Arthur Moeller van den Bruck tarafından yapılmıştır. Dostoyevski’nin tinsel derinliğinden esinlenen Arthur Moeller van den Bruck muhafazakârlığı, mevcudu olduğu gibi korumak değil, “korumak adına yeni bir şeyler yaratmak” şeklinde devrimci bir formülle yeniden tanımlamıştır (Moeller van den Bruck, 1934, s. 223). Söz konusu yaklaşım, muhafazaya değer görülen asli unsurların ancak yeni ve dinamik formlar içerisinde yeniden üretilerek sürdürülebileceği düşüncesine dayanmaktadır. Bu perspektif, muhafazakârlığı mevcut olanı

olduğu gibi korumaya çalışan pasif bir savunma hattı olmaktan çıkararak, onu kökten yeni bir düzen tasarlayan kurucu ve yaratıcı bir siyasal iradeye dönüştürmektedir. Kavramın Avrupa geneline yayılması Hermann Rauschning 'in çalışmasıyla gerçekleşirken (Rauschning, 1941), 1990'larda Stefan Breuer muhafazakâr devrim kavramının kullanılmasını isabetli bulduğunu ifade ederek tartışmayı modern döneme taşımıştır (Breuer, 1995, s. 5).

### **2.3 Reaksiyonerlik ile Devrim Arasında: Alman Muhafazakârlığının Özgünlüğü**

Fransız Devrimi, getirdiği ilerlemeci düşüncenin hemen karşısında bir fikir akımının oluşmasını tetikleyerek kendi karşıtlıklarını beraberinde yaratmıştır. Bu değişime karşı çıkan ve direnenler, reaksiyoner, gerici veya gelenekselciler olarak adlandırılmıştır. Bu düşünce biçimleri sadece mevcut düzeni savunmakla kalmamakta, aynı zamanda devrimciliğe karşı bir duruş sergilemektedir. Ancak muhafazakâr devrimciler için durum, bu ikilikten farklıdır. Armin Mohler'e göre muhafazakâr devrimciler için devrim bir problem teşkil etmemektedir (Mohler, 1989, s. 11). Temsilciler için asıl sorun, rasyonel dünya tasavvurunun getirdiği toptan değişimdir.

Muhafazakârlar, tarihsel süreçte devrimlere bakışı istikrarın sağlanmasıyla ilişkilendirmişlerdir. Örneğin bu sebeple İngiliz muhafazakârlığının öncülerinde Edmund Burke 1648 İngiliz Şanlı Devrimi'ni desteklerken Fransız Devrimi'ne karşı endişe duymuştur. Öte yandan Fransız muhafazakârlarından Joseph de Maistre, reaksiyoner bir pozisyonla eski düzenin restorasyonunu amaçlamaktadır. İngiliz ve Fransız devrimlerine eşit mesafede karşı duran Joseph de Maistre, rasyonel aklı toplumsal akla tabi kılarak devrim karşıtı anti-rasyonalist bir çizgi benimsemiştir. Muhafazakârlık tartışmalarında iki ana hattı temsil eden bu düşünürler, paradoksal olarak eskinin yenilenmesi ve mevcut olanın muhafaza edilmesi arasında kalmaktadır. Bu paradoksal zemin, Weimar Dönemi Alman muhafazakârlığında radikal bir dönüşüme uğramıştır. Alman muhafazakârlarının gelişiminde 19. yüzyıl sonunda burjuvazinin muhafazakârlaşması etkili olmuş, buna karşılık muhafazakâr devrimciler organik bütünlüklü cemaat düzeni için devrimci bir pozisyona geçmişlerdir. Bu açıdan muhafazakâr devrimciler, Alman siyasal muhafazakârlığının özü olan rasyonalizm ve irrasyonalizmin birleşimi idealizm kavramı çerçevesinde anlaşılabilir (İnce, 2010, s. 87).

Avrupa muhafazakârlığı bölgesel dinamiklere göre farklı karakterler arz etmiştir. Fırat Mollaer'e (2014, ss. 172-173) göre, İngiliz muhafazakârlığı aristokrasi ve burjuvazi ittifakına dayalı bir toplumsal değişim yönetimi, Fransız muhafazakârlığı Devrim sonrası sarsılan sınıfların reaksiyoner tepkisi, klasik Alman muhafazakârlığı ise bürokratik modernleşmenin bir ürünü olarak gelişmiştir. Greiffenhagen'e göre ise, Alman muhafazakârlığı ile İngiliz ve Fransız örnekleri arasındaki en büyük fark, Almanya'da muhafazakârlığın bir parti politikası olarak gelişmemesidir (Greiffenhagen, 1977, s. 18). Almanya'da muhafazakârlık, bir politik partiden yoksun kalarak daha çok teorik düzeyde güçlü olmuştur. Alman muhafazakârlığının gelişim rotası, Edmund Burke'ün liberal muhafazakârlığı yerine Adam Müller'in etkisindeki doğucu-devletçi muhafazakârlık tarafından belirlenmiştir. Stefan Breuer'e göre, İngiliz örneğinden farklı olarak Alman muhafazakârlığı, ülkenin siyasi hedefleri ile muhafazakâr fikirlerin bağlantısını inşa edememiş ve yalnızca edebi bir nitelikte kalmıştır (Breuer, 2021, s. 215). Tüm bu tarihsel ve teorik arka plan ışığında Alman muhafazakârlığı, ne Fransızlar gibi ulusal birlikteliği devrimci radikalizm etrafında sağlamış ne de İngilizler gibi monarşi ve parlamenter gelenek etrafında

birleşebilmiştir. Bu "üçüncü yol", muhafazakâr devrimcilerin Weimar'ın kriz döneminde neden radikal ve yeni bir düzen inşasına soyunduklarını açıklayan temel tarihsel bakiyeyi oluşturmaktadır.

Muhafazakâr devrimciler için Almanya, liberal ve cumhuriyetçi fikirler tarafından zaten devrimleştirildiği için statükoya dönmek imkânsız hale gelmiş. Yeni gelen Cumhuriyetin aksine Almanya'nın mevcut sorunlarına çözüm bulmak için yeni bir devrimin zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda İbrahim Sarıtaş'ın vurguladığı üzere, dönemin muhafazakârları kuruculuk ve devrimcilik iddiasıyla ortaya çıkmıştır (Sarıtaş, 2012, s. 187). Muhafazakâr devrimciler, mevcut olanı yitirmenin yarattığı bir durumda muhafazakârlık kavramını yeniden ele almakta ve geçmişin bütünlüklü yapısının korunmasını vurgulamaktadır. Bu açıdan muhafazakârlık düşüncesi içerisinde devrimci bir pozisyonda durmaktadırlar. Fransız Devrimi öncesi duruma geri dönüş olarak belirtilen reaksiyonerlik düşüncesi karşısında muhafazakâr devrimciler, Birinci Dünya Savaşı öncesi duruma geri dönülmesinin mümkün olmadığına işaret ederek eski ile bağlantılı yeni düzenin inşa edilmesini amaçlamaktadır.

Muhafazakârlık ve devrim kavramlarının yan yana gelmesi özünde bir çelişki gibi görülse de hareketin temsilcileri tarafından teorik olarak çelişkinin aşılma çabı olduğu görülmektedir. Armin Mohler tarafından devrim kavramı "yaşamın sürekliliğini engelleyen ve kısıtlayan tümörün parçalanması" (1989, s. 116) şeklinde tanımlanmaktadır. Böylece muhafazakâr devrimcilerin eleştirilerinde belirtilen Almanya'nın yaşamsal formlarının yitirilmesine karşılık devrim, korunması gereken yaşamsal formun inşa edilmesi için umut olarak görülmüştür. Arthur Moeller van den Bruck bu ayırmadan söz ederek şunları belirtmektedir: "Her kim ki 1914 Almanya'sı güzeldi diyorsa o reaksiyoner olarak adlandırılmalıdır. Ancak muhafazakâr kişi ise baş kaldırandır veya 1914 öncesi durumdan tiksindir" (Akt., Stern, 1974, s. 260).

### **3. Tinsel özün teknik tezahürü: Muhafazakâr Devrim'de Siyasal ve Kültürel Formun Yeniden İnşası**

#### **3.1 Pasif direnişten aktif mücadeleye: Muhafazakâr Siyasetin Yeniden Tanımı**

Muhafazakâr Devrimci hareketin siyasi perspektifi, toplumsal yapının restorasyonu ile radikal değişim süreçlerine verdikleri sert tepkiler ışığında değerlendirilmelidir. Hareket, Weimar Almanya'sının liberal temeller üzerine kurulu parlamento ve siyasi partiler gibi kurumlarını, temel eleştiri hedefleri olarak belirlemiştir. Muhafazakâr devrimcilere göre, Weimar Cumhuriyeti işleyen bir devlet sistemi olmaktan çok uzaktır. Onlar, Weimar'ı bir "Sözde Devlet" (Scheinstaat) olarak tanımlanmaktadır (Sontheimer, 1962, s. 241). Sözde devlet Alman halkını sisteme inandıracak gerçek bir ruhsal birliği sağlayamayan, geçici form "Yedek/İkame Devlet" (Ersatzstaat) olarak adlandırılmaktadır. Buna karşılık Cemaat (Gemeinschaft), Almanlığın endüstri toplumuna karşı varlığını devam ettirecek yaşam formu olarak sahiplenilmektedir (Sontheimer, 1962, s. 315).

Muhafazakâr devrimciler'e göre liberalizm, devleti kısıtlayıcı bir denetim mekanizmasına hapsederek devletin varlığını yalnızca ekonomik ve hukuki süreçleri yöneten teknik bir aygıt indirger. Devletin toplumsal düzeni sağlama gücünü elinden alan bu sınırlama, Arthur Moeller

van den Bruck'a göre siyasal bir zafiyetten öte, liberalizm ile halkların yok olmasına varan tarihsel bir yıkımı beraberinde getirir (Moeller van den Bruck, 1934, s. 91). Devlet gücünün kısıtlama mekanizması neticesinde, yalnızca ekonomik ve hukuki işlevlere indirgenen devlet, genel düzeni ve istikrarı tesis etme yetisinden mahrum kalmaktadır. Muhafazakâr devrimci düşünürler için liberal düzen, mekanik süreçlerin gerçekleştirildiği ve halkın iradesini temsil etmekten uzak bir sistemdir. Toplumsal düzeyde liberalizm, kültürel yapıları erozyona uğratan bir etki yaratmakta ve dini inançların toplumsal zeminini çözülmeye uğratmaktadır. Liberalizmin en önemli kurumlarından biri olan parlamento, muhafazakârlar devrimcilere göre karar alma süreçlerinde pasif kalmaktadır. Parlamenter sistem, belirli sınıfların çıkarlarına hizmet etmekte ve halkın kendi içindeki birleşimini engelleyerek Almanya'nın bütün siyasal çöküşünün nedeni olarak görülmektedir (Mosse, 1981, s. 293).

Muhafazakâr devrimci hareketin toplandığı ve entelektüel tartışmaların yapıldığı *Haziran Kulübü*'nün lideri Arthur Moeller van den Bruck, anti-liberalizm, milliyetçilik ve otoriterliği bir arada barındıran düşünce yapısı çerçevesinde muhafazakâr devrimin ideolojik duruşunu belirgin bir şekilde yansıtmaktadır. Arthur Moeller van den Bruck, çağdaşları Thomas Mann ve Oswald Spengler ile ortak bir noktada, Rus kültürüne sempati duyan bir düşünür olarak ön plana çıkmaktadır. Muhafazakâr devrimciler arasında yaygın olarak Rus edebiyat yazarı Dostoyevski ile başlayan Rusya'ya yönelim fikri, Batı Avrupa karşıtlığı halini alarak Rus-Alman ittifakı beklentisini getirmiştir. Arthur Moeller van den Bruck, *Genç Halkların Hakkı* adlı çalışmasında Avrupa halklarını tinsel ve yaşamsal enerjileri üzerinden iki zıt kutba ayırmaktadır; bir tarafta dinamizmini yitirmiş "eski halklar" olarak nitelenen Fransa ve İngiltere, diğer tarafta ise geleceği temsil eden "genç halklar" olarak tanımlanan Almanya ve Rusya yer almaktadır (Moeller van den Bruck, 1919). Bu tasnifte yazarın nihai amacı, söz konusu genç halklardan statükoyu sarsacak devrimci bir özne inşa etmektir. Arthur Moeller van den Bruck' göre mevcut küresel düzen, Fransa ve İngiltere gibi ekonomik ve politik doyuma ulaşmış güçler tarafından tesis edilmiştir ve bu düzen, Almanya ile Rusya'nın asli yaşam haklarını gasp etmektedir (Ottmann, 2010, s. 147). Bu gasp edilme hali, genç halkların uluslararası sistemde kendi haklarını aramak ve varlıklarını teminat altına almak adına stratejik bir iş birliğine gitmelerini zorunlu kılmaktadır. Bu kuramsal zemin, dönemin reel politik gelişmeleriyle de örtüşmektedir; nitekim 1922 yılında Almanya ve Sovyetler Birliği arasında imzalanan Rapallo Dostluk Antlaşması, Arthur Moeller van den Bruck tarafından genç halkların Batılı statükoya karşı birleştiği devrimci bir adım olarak desteklenmiştir.

Rusya ile kurulan yakın ilişki muhafazakâr devrimcilerin sosyalizme bakışını da şekillendirmiştir. Geleneksel muhafazakâr çizgiden farklı olarak Arthur Moeller van den Bruck sosyalizmin önemini vurgulamaktadır. Arthur Moeller van den Bruck, Marksist doktrinin evrenselci sosyalizm tahayyülüne karşı çıkararak; sosyalizmin ancak ulusal bir partikularizm içerisinde anlam kazandığını ve her ulusun kendi tinsel karakterine özgü münferit sosyalizm modelleri inşa edebileceğini savunmaktadır (Moeller van den Bruck, 1934, s. 39). Çünkü ona göre, her ülkenin kendine has sosyal problemleri vardır ve sosyalist uygulamalar bu problemler çerçevesinde değişebilmektedir. Marksist doktrinin halkın organik bütünlüğünü sınıfsal analizi neticesinde parçalayan doğası, Almanya özelinde bu ayrışmaya karşıt bir reaksiyon olarak sosyalizmin muhafazakâr devrimci bir karaktere bürünme potansiyelini tetiklemektedir. Arthur Moeller van den Bruck, kendi sosyalizm tanımını birlik üzerine kurmaktadır. Ona göre sözü

edilen birlik, Alman ulusu ile Alman işçi sınıfının Emek Birliği (Arbeitsgemeinschaft) altında birleşmesiyle gerçeklik kazanabilmektedir (Klemperer, 1968, s. 166). Almanya'ya özgü sosyalizm biçimi, devlet ve ekonomiye yönelik korporatif bir bakış açısını temsil etmekte ve hareketin Arthur Moeller van den Bruck (1934, s. 74) tarafından "belki devrimci bir şekilde hayata geçirilmesi gerekecek olsa da nihayetinde muhafazakâr bir şekle bağlı kalacağı" belirtilerek, radikallik ile hedefindeki düzen arayışı arasındaki diyalektik bağı kurulmaktadır. Bu bağlamda Anti-Marksist, Prusya'nın görev bilinci, göreve hazır olma ve muhafazakâr ruha sahip olma gibi özelliklere sahip bir Alman Sosyalizmi, geleneksel muhafazakârlığın unsurları ile birbirine harmanlanmaktadır (Moeller van den Bruck, 1916).

Arthur Moeller van den Bruck, Almanya'nın geçmişini, kültürel mirasını ve gelecekteki ulusal kimliğini yeniden inşa etme arayışı çerçevesinde liberalizm ve Marksizm'e alternatif olarak üçüncü bir yol inşa etmeyi amaçlamaktadır. Ona göre üçüncü yol, Almanya tarihinin sürekliliğini temsil etmekte ve Almanya'yı, Alman halkının kimliğini korumak isteyen tüm Almanların yolu olarak görmektedir (Moeller van den Bruck, 1934, s. 242). Devlet, ortak kültürel ve tarihsel süreçlerden geçmiş bir Alman ulusunun devletidir. Bu açıdan Arthur Moeller van den Bruck, ulus tanımını bir değerler sistemi ekseninde kurgulamakta ve devlet ile ulus arasındaki ilişkiyi değer merkezli ele almaktadır: "Bir ulus, değerler topluluğudur. Ve milliyetçilik, bir değer bilincidir. Birinci Dünya Savaşı'nda, ulus olarak bir değer bilincine sahip olan halklar, yalnızca dillerini ve topraklarını değil, aynı zamanda kültürlerini de savunmuşlardır" (Moeller van den Bruck, 1934, s. 245).

Arthur Moeller van den Bruck, geleneksel muhafazakârlıktan farklı olarak politik mücadelenin önemini kavramış ve ulusal kimliğin korunması için politik mücadeleyi önclemiştir. Onun için demokrasi ancak liberalizmi dışarıda bırakan muhafazakârlık ile ilişkilendirilerek anlamlandırılabilir. Bu politik mücadele ekseninde Moeller van den Bruck, ideolojik karşıtlığı sadece kurumsal bir düzeyde değil, aynı zamanda temel bir karakter tipolojisi ve varoluşsal bir ayırım üzerinden temellendirir. Nitekim yazara göre liberal birey; amaçlarına ulaşmak için soğukkanlılıkla ve müdahaleci bir şekilde hareket eden, dış politika düzeyinde bir halkı tamamen sömürebilmiş, toplumsal tözü önemsemeyen ve fırsatçı bir kişiliktir. Bunun tersine muhafazakâr birey; geleneksel değerlerin demokrasi ve proletarya tarafından düzleştirilmesine karşı korumakla görevli, her türlü olasılığa hazır, insan doğasının değişmez gerçeklikleri içinde zamansız düşünebilen, hem fani hem de ebedi meselelerde deneyim sahibi ve devleti statik bir yapı olarak değil, ulusu yaşayan bir organizma olarak önemseyen bir kişiliktir (Lobenstein-Reichmann, 2002, s. 200).

### **3.2. Kaderi Göğüslemek: Spengler'in Tarihsel Morfolojisine Kültürel Özün Yeniden İnşası**

20. yüzyıl itibari ile başlayan ve Birinci Dünya Savaşı sonrası devam eden eskinin organik değerlerinin çöküşü, beraberinde yeni ortaya çıkan kuşağın sekülerleşmesini beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda; kültür eleştirilerini politik alana taşıyan muhafazakâr devrim hareketi, yeni bir kültürel anlayışın, kurulacak yeni toplumsal-siyasal düzen içinde kurtuluşun altyapısını hazırlayacağını vurgulamaktadır. Muhafazakâr devrimciler kültür ve medeniyet arasında ayırım yapmaktadır. Medeniyet genellikle teknik ilerlemeyi simgelerken, kültür bir halkın ruhunu, değerlerini, kimliğini yansıtan derin ve manevi bir varoluş anlamına gelmektedir. Thomas Mann

(1974), Alman kültürünü Batı Avrupa medeniyetinden keskin çizgilerle ayırarak, kültürü tinsel bir derinlik ve ulusal bir ruh olarak konumlandırır. Bu ayırmada kültür; sanat ve özgürlükle bağdaştırılırken, medeniyet, bireyi köksüz bir kozmopolitizme sürükleyen apolitik bir mekanizma olarak tarif edilir. Yazar, kitapta kardeşi Heinrich'i "apolitik bir medeniyet yazarı"(Zivilisationsliterat) tanımlayarak, onun temsil ettiği demokratik ve pasifist değerlerin Alman ruhuna yönelik bir risk teşkil ettiğini savunur (Mann, 1974, s. 36). Buradaki temel eleştiri, liberalizmin politikayı teknik bir yönetime indirgeyerek halkın tarihsel mücadele gücünü kırmasına yöneliktir.

Dünya tarih literatürdeki temel eserlerinden biri olan Batı'nın Çöküşü (1918/22), muhafazakâr devrimci düşünürlerin kültüre yönelik yaklaşımlarını ve bu kavrama atfettikleri anlam dünyasını açıkça ortaya koymaktadır. Oswald Spengler, tarih felsefesi bağlamında, büyük kültürlerin ortaya çıkış (doğuş), gelişim (büyüme) ve nihayetinde çözülme ve yok oluş (çöküş) süreçlerini içeren döngüsel bir morfolojik analiz gerçekleştirmiştir. İlgili eserin temel argümantasyonu, Batı Avrupa kültürünün kaçınılmaz bir dekadans (çöküş) sürecine girdiği tezi üzerine inşa edilmiştir. Oswald Spengler'e göre kültürlerin içsel evrimi, temelde paraleldir ve bir canlı varlığın evrimsel aşamalarına tam olarak karşılık gelmektedir (Engels, 2019, s. 3). Bu düşünce, yalnızca 19. yüzyılda gelişen vitalizm felsefesinde değil, nihayetinde antik çağlara kadar uzanan derin köklere sahiptir. Ancak Spengler için bu çöküş teşhisi, geleneksel bir teslimiyetçilik değil; aksine "kaderi" göğüsleyecek yeni ve sert bir politik figürün (Sezarizm) zorunluluğuna işaret eden bir eylem çağrısıdır (Spengler, 1933, s. 133).

Başlangıç aşamasında kültürler; tin, mitos ve dini değerler ekseninde, mikro ölçekli kentsel yerleşimlerde varlık bulmuştur. Ancak tarihsel bir dönüşümle bu yerel yapılar; teknolojik gelişme, yayılcı politikalar, emperyalizm ve kitle toplumunun yükselişiyle birlikte süreç içerisinde 'Kültür Devleti'nden (Kulturstaat) 'Dünya Devleti'ne (Weltstaat) formuna evrilmiştir. Kültürün ulaştığı en yüksek merteye olan süreçte ise kültürler, özgün niteliklerini kaybederek yozlaşmak zorunda kalmıştır. Ancak muhafazakâr devrimciler, geleneksel muhafazakâr düşünürlerin pratik ettiği gibi eski "Kültür Devleti" formuna özlem duymak yerine; modernitenin sunduğu teknolojik ve siyasal araçları birer silah olarak kuşanıp, dekadansa karşı aktif bir politik kavga vermeyi tercih etmişlerdir.

Kültürün hayatiyetini yitirerek donuklaştığı nihai durak olan medeniyet, tam da kültürel yaratıcılığın köreltiği noktada neşet etmektedir. Dünya Devleti üzerinden yükselen kitle medeniyeti; kentsel mekanlarda burjuvazi ve işçi sınıfının tarih sahnesine çıkışıyla eş zamanlı olarak, kültürün dinamizmini nihayete erdirmiştir. Başlangıçta belirleyici olan ruh, mitos ve dini temeller, bu evrede yerini kaçınılmaz olarak sekülerleşmeye, nihilizme ve ateizme bırakmaktadır. Oswald Spengler bu durumu şu şekilde açıklamaktadır:

*"Çünkü her kültürün kendi medeniyeti vardır. Bu eserde şimdiye kadar belirsiz, az ya da çok etik ayırım ifade etmek için kullanılan bu iki kelime, ilk kez dönemselsel bir anlamda, katı ve zorunlu bir organik devamlılığı ifade etmek için kullanılmıştır. Medeniyet, kültürün kaçınılmaz kaderidir: Bu ilke, tarihsel morfolojinin en derin ve en ciddi sorunlarının çözüleceği bir bakış açısını elde ederiz. Medeniyetler, gelişmiş bir insanlık türünün sahip olabileceği en dışsal ve yapay durumlardır. Onlar birer sonuçtur; olmakta-olan şeyin ardından gelen olmuş-şey, yaşamın ardından gelen ölüm, genişlemenin ardından gelen katılık, toprak ananın ardından gelen entelektüel çağ ve taştan inşa edilmiş, taşlaşmış dünya-şehri ve Dorik ve Gotik'in ruhani çocuğudur. Bunlar birer sondur, geri döndürülmezler, ancak içsel bir zorunlulukla tekrar ulaşırlar" (Spengler, 2024, s. 43).*

Oswald Spengler, dünya tarihini doğrusal bir ilerleme yerine morfolojik bir perspektifle ele alarak sekiz temel yüksek kültür tanımlamıştır: Mısır, Babil, Hint, Çin, Greko-Romen (Antik), Meksika, Batı ve erken Bizans Hıristiyanlığı ile İslamiyet'i kapsayan Büyülü veya Arap. Oswald Spengler, geleneksel Avrupa-merkezci tarih kurgusuna radikal bir eleştiri getirerek, her kültürün kendi iç dinamikleri çerçevesinde eş değer bir öneme sahip olduğunu vurgulamaktadır (Ottmann, 2010, s. 169). Tarihsel süreci doğa felsefesi üzerinden, biyolojik bir organizmanın yaşam döngüsüne (doğum, büyüme, duraklama ve ölüm) benzeterek açıklayan düşünür; böylelikle insan merkezli ve ereksel (teleolojik) tarih yazımı geleneğine karşı muhalif bir duruş sergilemektedir. Kùltürler arasında yüzeysel düzeyde belirli etkileşimler gözlemlense de her birinin çekirdeğinde derin ve tinsel bir kapalılık söz konusudur. Dolayısıyla aralarında içsel bir organik bağ bulunmamaktadır. Spengler için kùltürler, dışsal etkilerden ziyade tekil olarak kendi iç dinamikleri ve morfolojik yasaları doğrultusunda evrilerek tarihsel bir ardışıklık sergilerler. Bu bağlamda yazar, Batı kùltürünün doğuşunu M.S. 900 yılına tarihlendirirken, 19. yüzyılda ivme kazanan medeniyetleşme sürecini, kùltürlerin hayatiyetini yitirdiği ve donuklaştığı bir ölüm evresi olarak nitelendirmiştir. Geleneksel muhafazakârlık bu ölüm evresini (medeniyeti) sadece bir yozlaşma olarak görüp reddederken, muhafazakâr devrimciler bu kaçınılmaz aşamayı kabul eder ve kùltürel özü bu yeni, mekanik koşullar altında yeniden var etmenin yollarını ararlar.

Oswald Spengler; antik kùltürü Apolloncu, Arap kùltürünü ise büyülu olarak nitelendirirken, Batı kùltürünü özgün bir Faustyen ruh üzerinden tanımlar. Bu ruhun temelinde, asal sembolü saf ve sınırsız uzay olan ve tarihsel kökleri 10. yüzyılda Romanesk üslubun doğuşuna kadar uzanan derin bir dinamizm yatmaktadır (Spengler, 2024, s. 185). Sınırlı ve dengeli bir yaşam felsefesini temsil eden Apolloncu ruhun aksine, Faustyen Batı ruhu temelini sınırsızlık ve güç arayışından almaktadır. Alman edebiyatının ikonik figürü Faust'tan mülhem bu kavramsallaştırma, bünyesinde keskin zıtlıklar barındırmaktadır. İrade, fethetme arzusu ve sonsuzluk arayışı ekseninde şekillenen Batı kùltürü, kendi doğal gelişimi içindeki güç mücadelesi nedeniyle batışını da hızlandırmaktadır. Faustyen ruhun sonuçlarını hissedilmekte olan Batı, ilerlemenin sınırlarına ulaşmış bir medeniyet olarak çökmek zorunda kalmıştır. Ancak bu çöküş, Muhafazakâr Devrimci için bir son değil; gelenekçiliğin aksine, medeniyetin sunduğu teknik araçlarla kùltürel ruhun yeniden ve daha sert bir formda (Sezarizm) örgütlenmesi gereken bir dönüşüm evresidir.

### **3.3 Varoluşsal Bir Biçim Olarak İşçi: Jünger'in Teknoloji ve Egemenlik Metafizigi**

Muhafazakâr Devrimciler, teknolojik ilerlemeyi reddetmek yerine bu süreci ideolojik olarak sahiplenerek geleneksel muhafazakârlığın teknoloji karşıtı statükoculuğundan kesin bir biçimde ayrılırlar. Onların teknolojiye bakışı, gelenekselcilik ile avangartlık arasında hibrit bir konumda yükselirken (Kunicki vd., 2021); asıl eleştirel okumalarını 19. yüzyılın doğrusal ilerlemeci paradigması üzerine kurarlar. Bu perspektife göre teknik, sadece çevresel bir zarar faktörü değil; aynı zamanda burjuva birey tipinin mekanikleşmiş varoluşu üzerinde bir tahakküm enstrümanıdır. Muhafazakâr devrimci doktrin, endüstriyel gelişmenin sosyo-kùltürel doku üzerinde her zaman dejenere edici bir etki yaratmasının zorunlu olmadığını savunur. Ancak, tekniğe yönelik bütüncül bir reddiye yerine, onun toplumsal izdüşümleri ve pratik çıktıları üzerinden işlevsel bir analiz geliştirilmiştir. Jeffrey Herf'e göre bu isimler; romantik gelenekte kök bulan modernite karşıtlığı ve irrasyonalizmi, teknolojik ilerleme ile sentezleyerek özgün bir düşünsel zemin inşa etmektedirler (Herf, 1986, s. 2).

Muhafazakâr devrim hareketi bünyesinde teknik gelişmelere dair yürütülen sorgulamaların merkezinde, savaş sonrası dönemde hayatiyetini yitiren Alman ruhunun, teknolojik büyüklük ve endüstriyel disiplin vasıtasıyla yeniden inşa edilebileceği tezi bulunmaktadır. Bu bağlamda ulusal devrimciler grubuna ait olan Ernst Jünger, teknolojik gelişmeyi ulusal egemenliğin ve kurtuluşun temel enstrümanı olarak niteleyerek, süreci bütünüyle üretken bir düzlemde olumlamaktadır (Breuer, 1995, s. 70).

Muhafazakâr devrimci hareket içerisinde Ernst Jünger, cephe deneyiminden ortaya çıkan yıkıcılığı Almanya'nın yeniden inşası için devrimci bir enerjiye kanalize etmeye çalışan ve savaş anlatılarını bu ideolojik kurgunun merkezine yerleştiren öncü bir figürdür. Ernst Jünger kurucu özelliklere sahip olan savaşı "yıkımın mükemmel gösterisi" olarak tasvir etmektedir (Jünger, 1930, s. 59). Savaşın kaotik atmosferini ulusal uyanışın bir estetiği olarak yeniden yorumlayan Jünger, savaş tecrübesini devrimci bir enerjiye yönlendirerek Weimar dönemi gençlik yapılanmaları üzerinde belirleyici bir otorite kurmuştur. *Topyekûn Seferberlik* (Jünger, 1931), *İçsel Bir Deneyim Olarak Savaş* (Jünger, 1925) gibi eserlerinde genç milliyetçiliğin (junge Nationalismus) öncülüğünü yapmıştır. Ernst Jünger, politik kültürün radikal bir dönüşüme uğratılmasını ve organik ulusal topluluğun yeniden inşa edilmesini gaye edinerek; iki savaş arası dönemde muhafazakâr devrimci düşüncenin etki alanını genişletmiştir.

Ernst Jünger, teknolojik gelişmeyi doğrusal bir ilerleme paradigması üzerinden okumayarak liberal düşünceden; teknolojiyi modern hayatın ontolojik bir zorunluluğu olarak kabul ederek de geleneksel muhafazakâr tutumdan radikal bir biçimde ayrılmaktadır. Jünger için modern birey, teknolojinin tahakkümü altında varoluşsal bir erozyona uğrayarak nihilizmin pençesine düşmüştür. Bununla birlikte yazar, tekniğin özü ile makinelerin kapitalist kullanım biçimi arasında keskin bir ayrım gözetir. Ona göre tekniğin düalistik bir karakteri vardır: Bir taraftan gelişim ve ilerlemeye matuf yapıcı bir potansiyel barındırırken, diğer taraftan kapitalist değer yargılarıyla kuşatılmış yıkıcı bir mahiyet arz etmektedir. Jünger, kapitalist üretim mantığından tecrit edilmiş bir teknolojinin, Alman ulusal birliğinin inşasında merkezi bir rol üstlenebileceğini savunur. Zira ona göre teknoloji, modern toplumun vazgeçilmez bir bileşeni ve kültürel formu belirleyen tinsel bir kuvvettir. Buna mukabil, birey merkezli kapitalist teknoloji yorumu, saf bir güç istencinin tezahürü olarak kültürel dekadansın (çöküşün) habercisidir (Schwarz, 1967, s. 533). Nihayetinde Jünger, teknolojiyi salt nötr bir araç olarak değil, modern dünya tecrübesinin temel koordinatlarını tayin eden bir iktidar alanı olarak konumlandırmaktadır.

Ernst Jünger, teknolojinin önlenemez yükselişinin ortaya çıktığı çağı topyekûn seferberlik kavramıyla ilişkilendirmiştir. Onun için savaş veya büyük kriz dönemleri, bir ülkenin tüm ekonomik, sosyal, askeri ve kültürel kaynaklarının krizin mahiyetine uygun olarak seferber edilmesine zemin hazırlar. Bu durum, kaynakların kullanımını aşan total ve kapsayıcı bir mobilizasyon sürecini beraberinde getirir (Jünger, 1931). Bu seferberlik hali neticesinde hareketli bir kitleye dönüşen toplum, milliyetçiliği sanayicilik ile birleştirip teknolojik ilerleme için bireysel özgürlüğünü feda ederek disiplinli ve harekete geçirilmiş bir beden haline gelmektedir (Armitage, 2003, s. 194). Hayatın bütününe kapsayan teknolojik gelişmeler, yalnızca üretim ilişkileri bağlamında açıklanamamaktadır. Teknoloji, sürekli bir şekilde toplumları ayakta tutabilen bir potansiyele sahiptir Ernst Jünger için savaş, sadece fiziksel çatışma değil, aynı zamanda varoluşsal bir eylemdir. Teknolojik gelişmeler sivil yaşamı ve total bir savaş organizasyonunu belirleyebilecek güce sahiptir ve üretimden politikaya, sanattan

savaşa kadar her alanda etkili olarak modern dünyayı total bir yapı olarak şekillendirmektedir (Jünger, 1981, s. 202). Birinci Dünya Savaşı sonrasında savaşın doğası değişmiş ve teknoloji yardımıyla savaşın yoğunluğu ve kapsamı artarak onu bir üretim süreci haline getirmiştir (Bullock, 2012, s. 465). Teknolojinin savaş üzerindeki hakimiyeti ile ortaya çıkan yıkım, savaş rasyonelite ve teknolojik ilerleme tarafından meşrulaştırılan kesintisiz bir üretim sürecine dönüştürmektedir. Bu bağlamda teknolojik gelişmeler insanlığa büyük olanaklar sunarken, diğer yandan yıkım riskini arttırmaktadır.

Ernst Jünger'in düşünce sisteminde teknoloji ve savaşın kesişim noktasını temsil eden "İşçi" figürü, modernitenin mekanikleşen doğası ile insan iradesinin sentezlendiği bir prototip olarak kurgulanmıştır. Bu kavram, teknolojik gelişimin sadece araçsal bir ilerleme değil, aynı zamanda ontolojik bir dönüşümle yeni bir varoluş biçimine kapı araladığını vurgular. Teknoloji ile organik bir uyum sağlayan ve disiplini içselleştiren işçi-asker figürü, modern dönemin kaotik yapısını şekillendiren kurucu bir özne olarak konumlandırılmaktadır (Jünger, 1981). Söz konusu figür, sivil üretim ile askeri seferberlik arasındaki sınırı ortadan kaldırarak; tekniği, ulusal ve tinsel bir egemenliğin somutlaşmış biçimi haline getirmektedir. Marksist doktrinin öne sürdüğü ekonomik tabanlı sınıfsal aktörden radikal bir biçimde ayrılan teknik meselesi, kültürel, teknik ve ontolojik bir düzlemde ele alınmaktadır. Jünger'e göre bu figür, salt bir üretim faktörü değil, kendine has bir biçime (Gestalt) sahip olan metafizik bir öznedir. İşçi, endüstrileşmiş çağın teknik ve kolektif ruhunun somutlaşmış bir tezahürüdür. Söz konusu figürün taşıdığı biçim, varoluşsal ve metafiziksel bir derinlik ihtiva ederek modern dünyayı şekillendiren yeni bir insan tipolojisine işaret eder. Bu yeni insan tipi, modern çağın teknolojik rasyonelitesi ve organizasyonel mantığıyla hamurlaşmış, geleneksel birey algısını aşan devrimci bir öznedir. Jünger için işçi, mekanikleşen dünyanın içerisinde kaybolan bir nesne değil, aksine bu teknolojik gerçekliği bir egemenlik aracına dönüştüren ve modernitenin kaotik güçlerini yeni bir düzen içinde disipline eden kurucu bir iradedir. Bu bağlamda burjuva toplumunun sahte devletine karşı işçi, Almanya'da burjuva değerlerine meydan okuyarak teknolojinin toplumsal dinamikleri şekillendirmedeki gücünü kavrayan bir özne olarak ortaya çıkarılmaktadır (Werth, 1996, s. 171).

Ernst Jünger'in düşünce sisteminde işçi, topyekûn seferberlik halindeki bir toplumun teknolojik imkanlarını sevk ve idare etme kabiliyetine sahip merkezi rol oynamaktadır. Militarize edilmiş toplumsal yapıda bu figür, teknolojik üretim süreçlerinden neşet eden ve bu süreçlere hükmeden bir önder-asker prototipi olarak konumlandırılır. Jünger, işçiyi geleneksel ahlaki normların ötesine geçen yıkıcı bir irade olarak tanımlayarak, emek ile teknolojik ilerleme arasındaki ilişkiyi ontolojik bir düzlemde yeniden yapılandırmaktadır (Hasselbach & Jünger, 1994). Yeniden tanımlanan süreç bir taraftan teknolojik gelişmenin iktidar ile olan ilişkisine dikkat çekerken, diğer taraftan emeğin ve mücadelenin toplumsal yapıyı ve bireyi nasıl dönüştürdüğünü ileri sürmektedir. Söz konusu dönüşüm; modern öznenin varoluşsal anlam arayışını, teknolojik gerçeklik karşısındaki konumlanışını ve kolektif aksiyonun dayandığı ideolojik zeminleri radikal bir biçimde yeniden inşa etmeyi hedeflemektedir.

#### 4. Sonuç

Muhafazakâr devrimci hareket, devrim ve muhafazakârlık kavramları arasında stratejik bir bağ kurarak Alman muhafazakârlığının özgün tarihsel sürecini devrimci bir perspektifle yeniden yorumlamış; bu doğrultuda politikaya, kültüre ve teknolojiye dair sunduğu fikirlerle muhafazakâr düşüncenin radikalleşmesinde belirleyici bir rol oynamıştır. Hareket, devrimin kurucu gücünü merkeze alırken; otorite, değerler sistemi ve gelenek gibi muhafazakâr unsurları modern formlar içerisinde yeniden inşa ederek bu değerlerin Almanya'da yeniden hâkim unsur haline gelmesini amaçlayan bütünleşik bir dünya görüşü ortaya koymaktadır.

Çalışma kapsamında incelenen Moeller van den Bruck'un yeni muhafazakârlık inşası ve korporatif sosyalizm arayışı, Spengler'in çöküşü eyleme dönüştüren tarihsel morfolojisi ve Jünger'in teknolojiyle bütünleşen "İşçi" figürü; hareketin moderniteyi bizzat kendi araçlarıyla aşma çabasının somut yansımalarıdır. Bu aktörler üzerinden şekillenen dünya görüşü, liberal statükonun mekanik yapısına karşı tinsel bir özü, teknolojik imkânları dışlamadan yeniden inşa etme iradesini temsil eder. Nihayetinde hareket, muhafazakârlığı pasif bir savunma hattı olmaktan çıkarıp, modern dünyanın dinamiklerini ulusal ve ruhsal bir uyanışın kurucu unsurları haline getiren radikal bir senteze ulaştırmıştır. Kültürel mirasın korunması, toplumsal düzenin muhafazası ve ulusal kimliğin yeniden inşası gibi merkezi temalar üzerinden şekillenen bu düşünsel birikim, modern siyasal düşünce içerisinde yüksek bir kuramsal potansiyel barındırmaktadır.

Güncel siyasal eğilimlerin ve sağ düşünce pratiklerinin entelektüel arka planı incelendiğinde, muhafazakâr devrimci öğelerin ve bu öğelerin sunduğu paradoksal modernite eleştirisinin izlerini sürmek mümkündür. Bu bağlamda muhafazakâr devrimci külliyat, çağdaş sosyal bilimlerin sunduğu yeni kavram setleri ve metodolojik perspektifler ışığında yapılacak ileri araştırmalar için ufuk açıcı bir teorik zemin sunma potansiyeline sahiptir.

##### TEŞEKKÜR

—

##### FİNANSAL DESTEK

Yazar bu çalışma için herhangi bir finansal destek almadığını beyan etmiştir.

##### ETİK

Bu çalışmada etik ilke ve standartlara uyulduğu beyan edilmiştir.

##### YAPAY ZEKA KULLANIMI

Yazar yapay zeka araçlarının kullanımıyla ilgili olarak COPE yönergelerini ve politikalarını benimsediğini beyan etmiştir.

##### YAZAR KATKI BEYANI

Muhammet Enes Kocatepe  Genel katkı düzeyi %100

Yazar, bu çalışmanın yazarlık koşulunu sağlayan başka bir kişinin olmadığını onaylamıştır.

##### ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir.

## Kaynakça

- Akbaş, A. (2025). Oswald Spengler'i Yorumlamak: Batı'nın Çöküşü ve Döngüsel Tarih. *Düşünce Dünyasında Türkiz*, 16(2), 267-305. <https://doi.org/10.59281/turkiz.1603093>
- Aksakal, H. (2010). Oswald Spengler'in Tarih, Kültür ve Medeniyet Anlayışı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, III (12), 37-42.
- Armitage, J. (2003). On Ernst Jünger's 'Total Mobilization': A Re-evaluation in the Era of the War on Terrorism. *Body and Society*, 9(4), 191-213.
- Bracher, K. D. (1970). *The German dictatorship: The origins, structure, and effects of national socialism*. Praeger.
- Breuer, S. (1995). *Anatomie der konservativen Revolution* (C. 2). Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- Breuer, S. (2021). *Ausgänge des Konservatismus*. Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- Bullock, M. P. (2012). Flight Forward: The World of Ernst Jünger's Worker. *Utopian Studies*, 23(2), 450-471.
- Engels, D. (2019). Oswald Spengler and the Decline of the West. İçinde M. Sedgwick (Ed.), *Key thinkers of the radical right: Behind the new threat to liberal democracy*. (ss. 3-21). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780190877583.003.0001>
- Faye, J. P. (1977). *Totalitäre Sprachen: Kritik der narrativen Vernunft, Kritik der narrativen Ökonomie*. Ullstein.
- Greiffenhagen, M. (1977). *Das Dilemma des Konservatismus in Deutschland*. R. Piper & Co. Verlag.
- Hasselbach, K., & Jünger, E. (1994). Politics from the Spirit of Poetics: The Aesthetic Perspective of Ernst Jünger's *Der Arbeiter*. *Orbis Litterarum*, 49(5), 272-292.
- Herf, J. (1986). *Reactionary modernism: Technology, culture, and politics in Weimar and the Third Reich*. Cambridge University Press.
- Hock, W. (1960). *Deutscher Antikapitalismus: Der ideologische Kampf gegen die freie Wirtschaft im Zeichen der grossen Krise*. Knapp.
- İnce, H. O. (2010). *Muhafazakâr ideoloji din—Siyaset*. Alan Yayıncılık.
- Jünger, E. (1925). *Der Kampf als inneres Erlebnis*. Mittler.
- Jünger, E. (1930). *Krieg und kriegler*. Junker und Dünnhaupt.
- Jünger, E. (1931). *Die totale Mobilmachung*. Verlag für Zeitkritik.
- Jünger, E. (1981). *Der Arbeiter: Herrschaft und Gestalt*. Klett-Cotta Verlag.
- Klemperer, K. V. (1968). *Germany's New Conservatism: Its History and Dilemma in the Twentieth Century* (2. bs). Princeton University Press.
- Kunicki, W., Natalia, Z., & Żarski, K. (Ed.). (2021). *Die Literatur der »Konservativen Revolution«: Schreiben zwischen Traditionalismus und Avantgarde*. Vandenhoeck & Ruprecht.
- Lenk, K. (1989). *Deutscher Konservatismus*. Campus.
- Lobenstein-Reichmann, A. (2002). Liberalismus – Demokratie – Konservatismus: Moeller van den Bruck, das Begriffssystem eines Konservativen zu Beginn der Weimarer Republik. İçinde D. Cherubim, K. Jakob, & A. Linke (Ed.), *Neue deutsche Sprachgeschichte: Mentalitäts-, kultur- und sozialgeschichtliche Zusammenhänge* (ss. 183-206). de Gruyter.
- Mann, T. (1974). *Betrachtungen eines Unpolitischen* (2. bs). Fischer Verlag.
- Moeller van den Bruck, A. (1916). *Der preussische Stil*. R. Piper.
- Moeller van den Bruck, A. (1919). *Das Recht der jungen Völker*. R. Piper & Company.
- Moeller van den Bruck, A. (1934). *Germany's third empire; authorized English edition* (E. O. Lorimer, Çev.). George Allen & Unwin.
- Mohler, A. (1989). *Die konservative Revolution in Deutschland, 1918-1932: Ein Handbuch* (Genişletilmiş ve Güncellenmiş 3. Baskı). Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- Mollaer, F. (2014). *Muhafazakârlığın İki Yüzü*. Dergâh Yayınları.
- Mosse, G. L. (1981). *The Crisis of German Ideology: Intellectual Origins of the Third Reich*. Schocken Books.
- Ottmann, H. (2010). *Der Totalitarismus und seine Überwindung*. Springer-Verlag.
- Prümm, K. (1974). *Die Literatur des Soldatischen Nationalismus der 20er Jahre (1918-1933): Gruppenideologie und Epochenproblematik*. Scriptor Verlag.
- Rauschnig, H. (1941). *Die konservative Revolution: Versuch und Bruch mit Hitler*. Freedom publishing Company.
- Rudolph, H. (1971). *Kulturkritik und konservative Revolution: Zum Kulturell-politischen Denken Hofmannsthal's und seinem problemgeschichtlichen Kontext*. M. Niemeyer.
- Sartaş, İ. (2012). *Alman muhafazakarlığı (1789-1945): Devrimden yıkıma*. [Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Schmitz, W., & Vollnhals, C. (2005). *Völkische Bewegung—Konservative Revolution—Nationalsozialismus: Aspekte einer politisierten Kultur. Kultur und antidemokratische Politik in Deutschland* (1. bs). Thelem.
- Schwarz, T. (1967). Zur Technikphilosophie Ernst Jüngers. *Deutsche Zeitschrift für Philosophie*, 15(5), 528-535.
- Sontheimer, K. (1962). *Antidemokratisches Denken in der Weimarer Republik: Die politischen Ideen des deutschen Nationalismus zwischen 1918 und 1933*. Nymphenburger Verlagshandlung.
- Spengler, O. (1933). *Jahre der Entscheidung: Deutschland und die weltgeschichtliche Entwicklung. Erster Teil*. Beck.

- Spengler, O. (2024). *Batı'nın Çöküşü* (K. Daniş, Çev.). Ketebe Yayınevi.
- Steber, M. (2017). *Die Hüter der Begriffe* (C. 78). Ludwig-Maximilians-Universität München. <https://epub.ub.uni-muenchen.de/106160/>
- Stern, F. (1974). *The Politics of Cultural Despair: A Study in the Rise of the Germanic Ideology*. University of California Press.
- Werth, C. H. (1996). Ernst Jünger: Der „Arbeiter“ im totalitären Maschinenstaat. İçinde C. H. Werth (Ed.), *Sozialismus und Nation: Die deutsche Ideologiediskussion zwischen 1918 und 1945* (ss. 170-191). VS Verlag für Sozialwissenschaften.

## Extended Abstract

The objective of this research is to examine the intellectual framework of the Conservative Revolution and its complex relationship with modernity through the works of its primary actors: Arthur Moeller van den Bruck, Oswald Spengler, and Ernst Jünger. These figures represent a shift from passive resistance to an active, creative political will. The study utilizes a qualitative approach grounded in conceptual analysis and a comprehensive literature review. It traces the semantic evolution of the term "Conservative Revolution" from its 19th-century origins to its refinement in the Weimar era. Furthermore, the research investigates the scholarly debate surrounding the movement's legacy, referencing key perspectives from Armin Mohler's foundational handbook to contemporary critiques by Jeffrey Herf and Stefan Breuer. This literature review highlights how the movement was framed as a "spiritual renewal" designed to organize the wreckage of the 19th century into a cohesive national life. The research is further supported by the concept of "Reactionary Modernism," which describes the synthesis of romantic anti-modernism with a positive approach toward technological progress.

The political findings of the research indicate that the movement defined the Weimar Republic as a "Pseudo-State" (*Scheinstaat*) that lacked true spiritual unity. Conservative revolutionaries rejected liberal parliamentarianism as a mechanical process that atomized the organic community. In response, Moeller van den Bruck proposed a "Third Way"—a corporate socialism that rejected Marxist class struggle in favor of national solidarity. His formula, to create something new to preserve, transformed conservatism into a creative political will aimed at building a new order rather than restoring a lost one. This "Third Way" aimed to harmonize German identity with the necessities of a modern mass society.

Regarding culture, the study explores Oswald Spengler's historical morphology, which views history as a series of biological cycles. Spengler diagnosed the West as entering the phase of civilization, a state of cultural rigidity and spiritual decline. While traditionalists viewed this as a cause for despair, Conservative Revolutionaries accepted this mechanical stage as an inevitable reality that must be mastered. Spengler called for "Sezarism", a form of decisive leadership capable of organizing the cultural spirit within the rigid, mechanical forms of modern civilization. This approach demonstrates the movement's goal of preserving a spiritual essence even within a declining, technocratic world. By analyzing the transition from the organic "Kulturstaat" to the expansive "Weltstaat" the study emphasizes that for these thinkers, decline was not an end but a transformative phase. This morphology allowed the movement to embrace the Faustian spirit of the West, seeking unlimited space and power through a disciplined reorganization of society. The findings concerning technology reveal the most radical aspect of the movement, particularly in the work of Ernst Jünger. Jünger departed from technology-hating traditionalism by viewing technical progress as a spiritual force and an instrument for national sovereignty. In his concept of "Total Mobilization," he suggested that the modern world had become a giant laboratory where life is defined by technical precision and collective effort. His central figure, the "Worker" (*Der Arbeiter*), is a metaphysical prototype that synthesizes the mechanical nature of modernity with human will. The Worker is a constitutive subject capable of disciplining the chaotic forces of technology to establish a new sovereign order.

In conclusion, the Conservative Revolution represents a radical synthesis that turned the destructive experience of the Great War into a constitutive will for a new order. By instrumentalizing technology and revolution, the movement constructed a "Third Way" that rejected both the liberal status quo and the pre-war order. This integrated worldview determines that the Conservative Revolution was not a passive defense but an attempt to utilize modern dynamics for a national and spiritual awakening. The movement succeeded in transforming conservatism into an active, revolutionary force that sought to overcome the disenchantment of the modern world from within its own dynamic tools. These paradoxes continue to offer a significant theoretical basis for understanding the intellectual background of contemporary right-wing thought and its ongoing critique of modernity.